

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

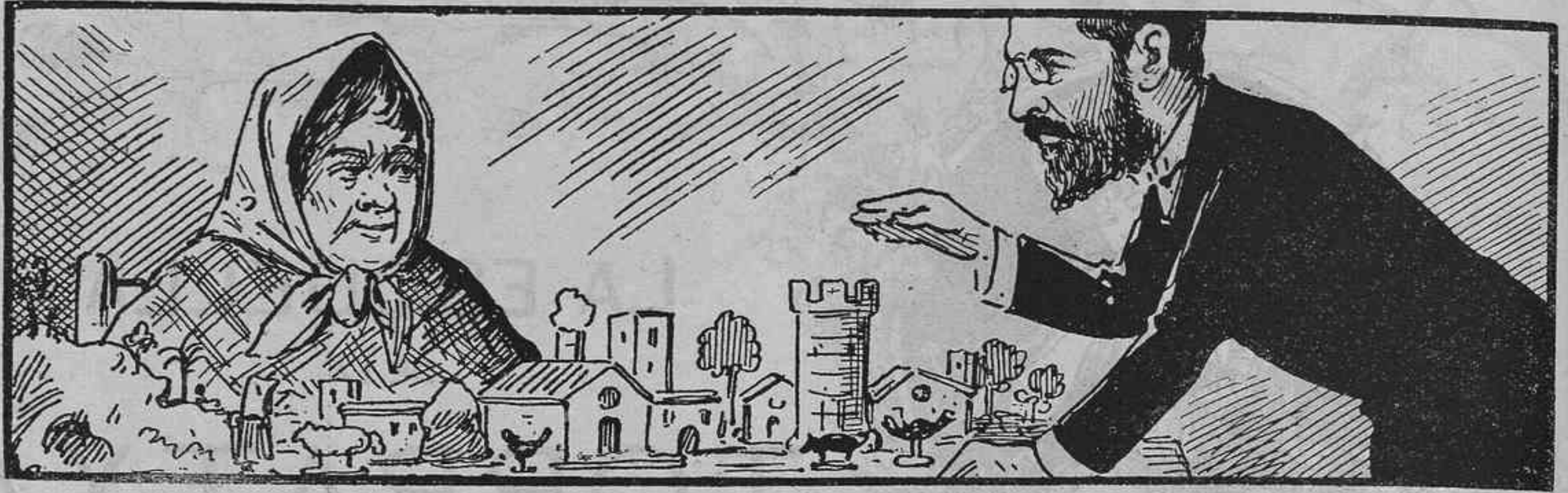
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

LA MALALTA CRÓNICA

—¿Qui ha de ser de vostés el que ha d' acabar de matarme?

FIRA DE CASETAS

—¿No teniu res que sigui gòtich?... Poch negoci faréu, mestressa.

CRÓNICA

He llegit de pé á pá las bases de Manresa y no he sabut trobarhi que 'ls ingressos de un municipi tinguin de arrendarse per un tant alsat á una empresa particular, que ademés de satisfer la quantitat convinguda, beneficíhi una suma lo més alta possible en concepte de ganancia del negoci. Aixó ho fan sols els governs centralistas, amichs de cobrar sense mals-de cap.

Y no obstant aquest es el sistema defensat á peu y á caball, ab un entusiasme digne de millor causa per *La Veu de Catalunya*, en lo que respecta al impost de consums de Barcelona.

Examiném ab una mica de detenció l' assumpto, qu' es de aquells que portan qua... y jo crech que qua de palla, á la qual ja sé qu' es fins perillós acostarhi un misto per mirarla bé, perque sense saber com se pot encendre. Pero tant se val; á qui se li encengui que 's cremi, ó sino que 's tiri de cap á la galleda.

Al constituhirse l' actual ajuntament la conxorxa regionalista ultramontana que forma la fracció més numerosa de la corporació, era també la que tenia més agallas y la que més alt proclamava 'ls lemas de «Vida nova, regeneració y moralitat.»

—Ara veuréu—deyan els regionalistas—com reformém l' administració municipal, depurantla de tots els vicis que li havia encomenat el caciquisme.

¿Quí no se 'n recorda? Aixó es lo que deyan cada día, á cada hora, á cada instant, ab tota la varietat de tons ab que pot dirse. *La Veu de Catalunya*, que no 'n sab gens d' inflar als seus idolatrats companys de causa, *reventava da forte* á estil de portugués. Y 'ls regidors regionalistas van copar per ells la casi totalitat de la comissió de consums: la més compromesa, si vostés volen; pero també la més propia pera fers'hi un nom, pera lluhirs'hi de debó, quan se conta ab l' aptitud y la enteresa de carácter necessarias.

Fará prompte un any que la tenen al seu cárrech y quins resultats ha obtingut l' administració del municipi de la seva intervenció en aquesta qu' es la primera y més caudalosa font d' ingressos del erari comunal?

El servey se presta avuy ab la mateixa desorganización, ab el mateix desordre, ab la mateixa rutina ab que 's prestava avants.

Els ingressos, lluny de haver aumentat, han disminuhit.

El frau continua fent de las sevas ab la més completa impunitat.

Del pas dels regionalistas per la comissió de consums no 'n queda més que aquella circular del president Sr. Pons, privant als burots de renegar y dir malas paraulas y un cambi en una gran part del personal de la burxa y els talonaris, reclutat en els centres carlistas y en las sagristías. La quinta esencia de la gent de bé.

Pero á pesar de no renegar y de ser tan bonas personas els nous empleats, sembla que Deu se 'ls hagi girat d' espatllas á jutjar pels resultats obtinguts.

En aquesta situació tan desairada els regionalistas de la comissió de consums ho farán tot, menos confessar el seu fracás. No ho dirán may que s' han equivocat llastimosament, que no n' han sapigut, que no han lograt separarse de las petjadas dels seus antecessors caciquistas... Sería 'l primer exemple de modestia y sinceritat que donarían uns homes tan pagats de sí mateixos, als quals l' altre día *La Renaixensa* calificava ab tan acert de pous de vanitat y ególatras.

En lloch de ferho aixís han preferit sortir ab la idea de l' arrendament. Pero al ferho s' han tirat terra als ulls. Perque ab l' arrendament cert que 's podran borrar las petjadas que han deixat en l' administració del impost, impossibilitant la investigació dels seus actes á la comissió qu' en altre cas els reemplassaría; pero han vingut á regonéixer implícitament una rahó aclaparadora:

—Nosaltres—han dit en certa manera—creyém que un arrendatari, sense més lley que l' interés particular, ni altre incentiu que l' egoísmo, pot treure millor partit del impost de consums, que no nosaltres treballant desinteressadament pel bé de Barcelona y pel prestigi de la nostra bandera regionalista.

Aquesta reflexió es tan lógica que no hi ha medi racional de contradirla. No té retop.

La conseqüència que d' ella 's desprén es terrible. Els regidors regionalistas que tantas bocadas feyan del seu amor á la ciutat, no son capassos de fer pel profit de Barcelona, lo que pel profit de la seva butxaca será capás de realisar l' arrendatari dels consums.

Els mateixos, si no ho diuhen ab aquests termes, ho demostran ab els seus actes.

Al arribar aquí precisa ferse cárrech de la campanya de argucias y sofismas qu' en pró del arrendament ha emprés *La Veu de Catalunya*. Qualsevol

se figuraria qu' en lloch d' escriure 's pels barcelonins *La Veu* s' escriu pels xinos.

En efecte: pretén que la comissió municipal está trabada per certas exigencias de la llei y 'l reglament del impost, com si la mateixa llei y 'l mateix reglament que regeixen pera la comissió no haguesin de regir pera l' arrendatari.

Queda sols la qüestió del personal.—L' arrendatari—diu *La Veu*—nombrará 'ls seus empleats; mentres que la comissió ha de acceptar els que li nombri l' arcalde.

Aixó qu' en tassis general sembla un argument de valor, deixa de serho en lo relatiu al cas especial de la comissió presidida pel Sr. Pons, la qual en materia de nomenclatures ha tingut constantment la ventatja de «cor que vols, cor que desitjas.» Ella 'ls ha proposat sempre y 'l Sr. Amat no ha fet més que sancionarlos. ¿Hauria sigut possible de altra manera, que las oficinas y 'ls felatos s' haguessin omplert de carcundas y sagristans, si 'ls hagués designat per son propi compte 'l Sr. Amat, que al fi es un home polítich de procedencia lliberal?

No: 'l Sr. Amat, en la qüestió del personal, va donar á la Comissió todas las facilitats: la Comissió va nombrar sempre á qui millor li va semblar: seva ha de ser, donchs, tota la responsabilitat del fracás.

Si 'l Sr. Amat alguna vegada s' hagués posat de puntas ab la Comissió, ja hauriam sentit las queixas y las protestas dels regionalistas joch y ells quins

uns pera no alsar la veu y quedarse ab la protesta al pap! Pero lo cert es qu' en el curs de la seva gestió no s' han queixat may, perque may han tingut motiu... ¿A qué ve, donchs, retraure ara la qüestió del personal? Si no tenen altra excusa que aquesta per eludir la responsabilitat contreta, quedan condemnats inapelablement. No gosará may cap arrendatari de majors facultats que las qu' ells han tingut. Y no obstant y aixó ells no 's donan vergonya de proclamar que un arrendatari ho farà anar millor pel compte que li tingui, que tots ells plegats pel be de la ciutat y 'l bon nom del seu partit.

* *

Tenim, donchs, que á pesar de poder obrar ab tota independencia, lliures completament de trabas, no han estat á major altura que qualsevol comissió caciquista de las precedents. Tot sovint han parlat de frau; pero sense descobrirne ni un, ó á lo menos sense castigarne cap. Un día van tractar d' expedientar al administrador y altres funcionarios de categoria, y després de un sens fi de misteris y contradiccions—ara 't suspench, ara 't reposo; ara 'l torno á suspendre, ara 't torno á reposar—l' expedient va convertirse en una troca embullada que may més ningú n' ha vistos desfets els nusos. No semblava sino qu' estiguessin en joch las mateixas influencias, las mateixas estiradas de cordill qu' en els temps caciquistas. Serán otras mans las que han manejat els ninots; pero l' efecte es el mateix.

ALS CONCEJALS

—Y si ahora que ustedes mus han examinat á nosotros, nosotros les examinásemos á ustedes, ¿cuántos habría que de debó fuesen buenos para rechidores?

En aquestes coses, lo pitjor de tot es la falta de claretat, y si térbola apareix la gestió dels regionalistas en el ram de consums, molt més fosch, y com á tal molt més sospitós el seu gran empenyo en entregarlos á un determinat arrendatari, per més senyas castellá, á qui tothom senyala ab el dit.

Els tan catalanistas, tan aficionats á alardejar de aqueix esperit de independència, qu' es el distintiu de Barcelona, sempre de cara á Europa y d'esquena al resto d' Espanya, y en la qüestió de consums, renunciant á la gloria de administrarlos be, y buscant solucions com la del arrendament, qu' es una copia de lo que han hagut de fer ciutats tan perdudas y desacreditadas com Madrit y Sevilla... ¿cóm s' explica aquesta desaprensió?

Si siguessim nosaltres aficionats á inflar sospitas, com ho son ells sempre que 's tracta de desacreditar al adversari ¡quins castells de cárrechs no podríam alsar sobre 'ls indicis que continuament ens ofereixen!

Parlaríam del Sr. Limón, l' arrendatari de Madrit y aspirant á serho de Barcelona; de sas concomitancias ab el Sr. Huelín, y del parentiu del senyor Huelín ab el Sr. Pons, president de la comissió, y adalit acérrim del arrendament. ¿Qué 'ns costaria de insinuar que 'l Sr. Pons ha pogut anar á la presidencia de consums, mantenintse en ella contra vent y marejada, sens altra idea que la d' estudiar el negoci un any seguit?

Pero no som perdigots: no 'ns hi volem posar ni 'ns hi posarém may al baix nivell de *La Veu de la Calumnia*, y per tal motiu ens abstindrém d' entrar en el terreno de las suposicions malévolas. Després de tot, lo que sigui, ben á las claras se veurá en el

seu día si 'ls defensors del arrendament logran el seu propòsit. Llavors será ocasió de parlar y de dir las cosas y de senyalar als homes pel seu nom.

Avuy ens basta fixarnos en un dels arguments aduhits ab més tenacitat per *La Perdiu*, en pró del arrendament.

—Arrendar els consums—diu y repeteix cada día —es sustreure á l' acció del caciquisme el ram de l' administració municipal que més se presta pera satisfacer concupiscencias de partit y cometre grossas immoralitats.

Donchs be: á pesar de aquest punt de vista pres desde lo més alt á que li es permés á *La Perdiu* elevar el vol, se dona 'l cas, verdaderament estupendo, de que 'ls regionalistas vagin de brasset ab els conservadors de la clica de 'n Planas y Casals en defensa del arrendament. En las eleccions els van combatre á foch y á sanch: dintre de l' olla dels consums se troban avuy units, amistosament confosos. La mateixa *Veu de Catalunya* ja fa algun temps que ha posat tap á la boca dels canons ab que avants disparava bala rasa contra 'n Planas y Casals y 'ls de la seva colla. Se diria que s' ha celebrat un contuberni ocult davant del qual el pacte de Lleyda ab l' Unió nacional no es més que un medi ignocent pera distreure l' atenció del públich. ¡Oh, y ara que ha pujat en Silvela al poder, no se 'n poden obtenir pocas de gangas ab aquest nou casament secret y impúdich! L' arrendament dels consums, com á regalo de boda... ¡Tira peixet! ¿Cóm no volen que als cónjuges se 'ls hi engroixeixin las pantorrillas?

Aquí tenen la qua de ^{***} palla de que parlavam al principi: ja está encesa. ¡Y quína flamarada! ¡Y quína claror escampal! Si 'ls que de bona fe y per amor á Catalunya segueixen als regionalistas, després de aixó no hi veuen encare, será que están cegos. Per lo que pugui ser, encomá-ninse á santa Lluçia.

P. DEL O

TRINXERAYRES

—¿Por qué no vais al hostal Manzano?
—Perque desde que l' amo es fora, diu que 'l servey del establiment deixa molt que desitjar.

PROBLEMA RESOLT

¡Ja era hora!

Per fi ha obtingut resposta la pregunta que fá un parell de senmanas formulava jo en aquestas columnas, referent als desconunals sombreros femenins que avuy son moda y que tantas molestias ocasionan á la gent que frequenta 'ls teatros.

«¿Cóm es—deya jo—que sent tan general la hostilitat que 'ls tals sombreros inspiran, els pares, marits, germans, promesos y amichs de las senyoras que 'ls portan no procuran, en la mida de las sevas forsas, influhir en el seu ánim, á fi de conseguir que quan assisteixen al teatro vegin sense?»

¿Cóm es? Per una causa senzillíssima y eminentment espanyola. Ara van á veureho.

L' altre día m' atura en plena Rambla un senyor conegut meu, y apretantme carinyosament la mà, 'm diu ab accent conmogut:

—El felicito de veras. Té molta rahó.

—¿Sobre qué?

—Sobre la qüestió dels barrets de las donas. Vaig llegir el seu articlet, y dech dirli que ha posat el dit á la llaga. Lo que avuy succeheix en aquest assumpto traspassa 'ls límits de lo tolerable. Aixó ja no son barrets; son jardins aéreos, exposicions, boscos ambulants, montanyas de llassos, cintas y plomas.

—Montanyas—vaig anyadir jo—que quan se presentan en un teatro deïxan soberanament fastidiat al infelís que te la xiripa de seure al darrera d' ellas.

—¡Explíquim'ho á mí! Ahir mateix, á *Novedats*, no sé cóm la cara no 'm va caure de vergonya.

—¿Va trabarse de paraulas ab alguna senyora?

—¡Al contrari! Jo anava ab la meva, que justament porta ara un barret que si no es com la plassa de toros no se 'n falta gayre. Al seu darrera hi seya un pobre senyor, que á la qüenta no podia veure res, y no vulgui vosté saber el torrent de malas expressions que d' aquella boca sortían y que jo, vulgas no vulgas, me veyá obligat á escoltar, mossegantme 'ls llabis, perque la veritat es que l' infelís se queixava ab rahó sobrada.

—Y la seva senyora ¿qué no ho sentía?

—¡Prou! Pero no 'n feya cas, y devegadas encare se 'n reya. Per xó li dich que la campanya de vosté m' es altament simpática. ¡Llenya, llenya sense compassió!

—En lloch de donarme aquests consells—vaig dirli jo llavors, aprofitant la seva exaltació—més valdria que m' ajudés dintre de la seva esfera.

—¿En quína forma?

—¿Qué no recorda lo que dich en l' article á que vosté ha fet referencia?

—¡Ay! ¡Deu me 'n guard!

Y 'l pobre senyor va posar una cara tan compungida, que de poch se 'n va anar com no va escapar-me la rialla.

—¿No s' atreveix á secundarme?

—¡De cap de las maneras! Si vosté conegués á fondo á la meva senyora, ja no me la faría aquesta proposició. ¡Jo parlarli á n' ella de las dimensions dels seus barrets! ¡Jo atentar en lo més mínim á la independencia de la seva indumentaria!...

—¿Qué li succehiría si ho fes?

—¡Qué sé jo! Ni vull pensarho. Si li digués que porta 'l sombrero massa gran, á la primera vegada de segur que no m' escoltaría, á la segona 'm diría que 'm cuydés de mí, á la tercera m' ompliria d' esgarrapadas y á la quarta... ¡ah! á la quarta s' hauría acabat per sempre més la pau doméstica.

—¡Sí qu' está vosté ben divertit!

—Tan divertit com vulgui, pero es la pura veritat: á la meva senyora tóquili qualsevol cosa, pero no li toqui 'l barret.

—Donchs bé, si es aixís, ¿per qué diu vosté que 'm felicita? ¿Per qué 'm dona la rahó? ¿Per qué m' anima á prosseguir la meva campanya?

—¡Pues es ben clar, homel.. ¿No comprén la meva situació? En aras de la felicitat conjugal, jo dech callar y humiliarme respetuosament davant del sombrero de la senyora; pero si com á marit me veig privat de manifestar pública y ostensiblement la meva opinió, en secret, en el fons de la conciencia desitjo, ansío, demano que la premsa, la lley, las autoritats, agafin pel seu compte á aquests infames barrets y 'ls aixalin d' una vegada. Ferho jo, no ho faré may; pero si venía... ¿qué li diré?.. en Carlos d' Espanya que d' una clatellada deixés á la meva dona sense sombrero, cregui que li daría las gracias... ab el pensament, y l' aplaudiría d' amagat y en silenci.—

¿Pot donarse al problema per mí plantejat una solució més decisiva y més clara?

Las declaraciones d' aquest bon senyor sintetisan la opinió de la majoría dels pares, marits, germans, promesos y amichs íntims als quíns jo aludía.

Rutinaris, apátichs, sense voluntat y al fi espanyols, ja ho veuhén, ja ho saben lo que 'ls convé, pero no se senten ab prou energia per ferho.

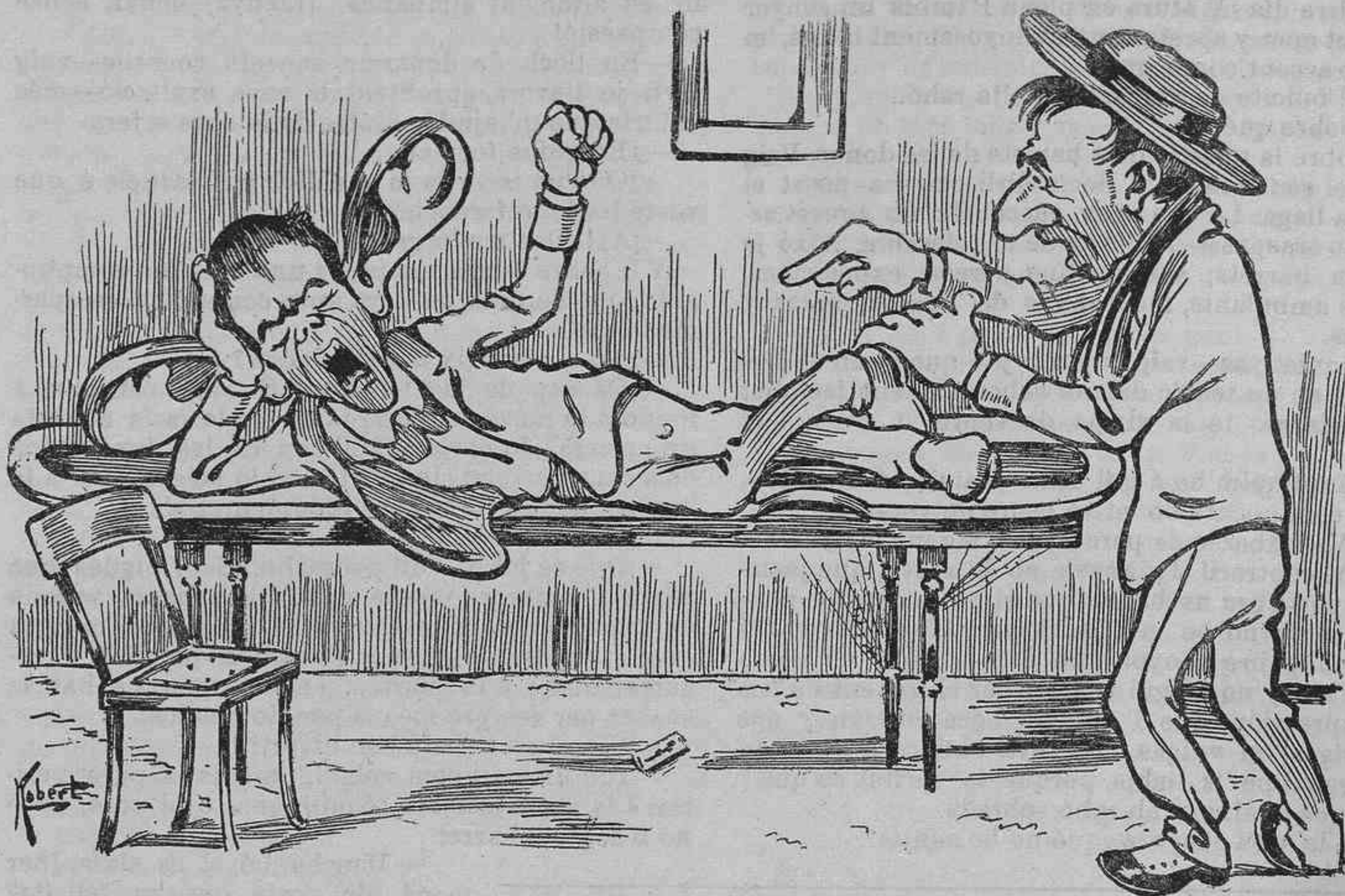
Els barrets de las senyoras al teatro els molestan, els empipan, fins els omplan de santa indignación.

RATAS D' IGLESIA

—¿La missa en castellá? ¿Qui ho ha manat aixó?
—Ja s' ho pot pensar: els *flamasóns*.

DESPERTAMENT

—¡Ep, Jordi, aixecat, qu' en Manzano ja se 'n ha anat!

nació; pero ¿atrevirse ells á po-sarhi remey? Que ho fassin la premsa, las autoritats, els reglaments, el códich.

En una paraula; com en l' esfera económica, com en la política, com en la social, en l' esfera dels sombreros femenins els homes desitjan salvarse; pero volen que 'ls salvi 'l govern.

Qu' es lo mateix que volguer que 'ls sombreros durin, fins que las interessadas diguin:—¡Prou!

A. MARCH

MONTANYENCA

La Maneleta—de can Galopa
es ben bé un topo—vull dir, un tipo
que tot li escau;

y á casa seva—tant se la estiman
que may va sala—bé, vull dir, sola
quan va á sarau.

Com qu' es bonica—dintre del poble
hi té una pela—vull di, una pila
de pretendents;

y á tots els joves—la Maneleta
si está de llana—vull dir, de lluna
deixa contents.

Puig ningú ignora—que de palica
sempre n' hi sabra—vull dir, n' hi sobra
si está d' humor.

Y al pentinarse—ho fa d' un modo
que, com qu' es russa—¡ay! vull dir, rossa,
son cap sembla or.

Cert hereu jove—d' una masía
sol fer per olla—vull dir, per ella
molt el mussol;

y 's diu que pensa—quan la demani
tirarse un toro—vull dir, un tiro
si ella no 'l vol.

A la Manela—no li fa gracia;
y com no es tinta—vull dir, no es tonta,
fins es capás,

ab el seu génit—sense pensarshi
de darli pita—bé, vaja, pota
quan vinga 'l cas.

Perque 'l cor d' ella,—segons paraulas
que de una boca—¡dich! una boca
varen sortí,

ja va donarlo—fa bastants mesos
á un que fa fillas—¡ay! vull dir, fullas
d' acer molt ff.

Fins hi ha qui conta—que va prendre's n
per certa pega—¡dich! certa piga
que té 'l minyó.

¡Que poch s' ho pensan—que la Manela
el cor li peca—vull dir, li pica
de trascantó!...

J. STARAMSA

¡PASSIHO BÉ!

Vamos, senyor Amat, estigui bonet, y que no s'
hi cansi.

S' ha acabat el broquil municipal. Lo cual que,
com diu la gent de Madrit, no sé si donarli 'l pésam
ó l' enhorabona.

Per un d' aquells convencionalismes polítichs,
que á nosaltres que no som del gremi 'ns fan la
mar de gracia, deixa vosté de ser arcalde primer.
El rey va nombrarlo, y 'l rey el desnombra. Avans,
ara fá vint mesos, tenia vosté la confiansa real;
avuy alló ha passat, y la real confiansa ha pres al-
tres rumbos. ¿Qué ha de fer vosté davant d' aques-
ta resolució? Res: baixar resignada y constitucio-
nalment el cap, y retirarse sense obrir boca al seu
niu de la Ronda de Sant Pere.

Sufriria la veritat notoria ofensa si diguessim qu'
en el desempeñyo del seu cárrech ha sigut vosté
una calamitat. Pero deixaríam també de ser justos

si al rebre l' absoluta cremessim en obsequi del arcalde que avuy se 'n va ni una gota d' incens

Si quan vosté va pendre possessió de l' arcaldia s' hagués abtingut de fer *declaracions*, avuy ens veuriam privats de passar comptes; pero va deixar anar prendas, va enrahonar, y, *amigo*, per lo que 's veu, més aviat s' atrapa un arcalde que un coix.

No es necessari per aixó fer un gran esforç de memoria. Quan el día 23 de mars del any passat rebia el nomenament d' arcalde ¿qué va dirnos vosté als barcelonins, que per cert no li preguntavam res?

Encare 'm sembla que 'l sento. Veji si son aquestas las sevas paraulas:

«Considero que la base del mejoramiento de la vida municipal es la reorganización económica, y me propongo, ante todo, hacer un estudio detallado de los presupuestos.»

¿Qué n' hem tret d' aquest estudi que vosté 'ns prometia? Respongui per nosaltres l' administració de la Casa Gran, tan infernal y tan desgavellada com el día que vosté va entrarhi.

Seguim recordant las sevas declaracions.

«Estudiaré—[sempre estudiant!—las tarifas de consumos, que hoy resultan faltas de equidad, y cuidaré de favorecer las necesidades y conveniencias de los industriales de Barcelona.»

Y, en efecte, las tarifas de consúms continúan tan onerosas y tan faltas d' equitat com sempre.

«Buscando los medios posibles de reforzar los ingresos, exigiré que se satisfagan los arbitrios municipales que constan en el presupuesto, á fin de que las cantidades consignadas no resulten partidas fallidas.»

¿Vol fer el favor de dirme quins son els arbitres municipals que durant la seva gestió s' han cobrat ab la regularitat deguda?

«El asunto relativo á la unificación de la Deuda lo tengo examinado detenidamente...»

Tan *detenidamente*, que á horas d' ara está encare de la mateixa manera que 'l va trobar.

«Propóngome establecer un servicio constante para la inspección de toda clase de artículos destinados al consumo público...»

¿Ha sentit?

«Otro asunto que también me ha preocupado es el de la reforma interior de Barcelona...»

¡Pobra reformal!

«Finalmente, procuraré favorecer, en todos los órdenes de su desarrollo material, á los pueblos agregados...»

Y 'ls pobles agregats son, avuy com llavors, un verdader camp perdut.

¿Tenim ó no tenim rahó al dirli que la ciutat comtal no té que agrahirli gran cosa?...

Passiho bé, senyor Amat, passiho bé; y creguim, en la quietut del seu retiro mediti sobre lo que acaba d' apuntarli y obri en conseqüencia.

Un altra vegada que li donguin la vara, no s' enredi, no enrahoi, no *declari*.

Ja sab lo que canta 'l ditxo.

Per la boca mor' el peix.

Y qui diu peix diu arcalde.

MATÍAS BONAFÉ

AMOROSA

No ho diguis á ningú que jo t' estimi,
aymemnos en secret,
que no hegui esment el mon de nostras ansias
y sols el firmament
qu' escolta blau y fosch, omplert d' estrelles,
el nostres juraments,
s' enteri de que l' ánsia que 'ns abrusa
es un amor del cel.

J. COSTA Y POMÉS

TEATROS

PRINCIPAL

La dicha agena es com totas las obras dels germans Alvarez Quintero, superficial, construhida ab escasa consistencia, desprovehida d' interés y buyda d' emoció.

Revela, en cambi, alguna habilitat en la combinació de algunas escenas y en la pintura de alguns quadros y

UN QUE 'S RETIRA

—Vaja, pleguém. Altra vegada á Cardedeu, á menjar borregos.

LLUNA DE MEL

—Tot lo teu es aixís: fum, fum y res mes que fum...

Dibuix de J. Cabrinety

tipos qu' entretenen agradablement al públich. Si 'ls autors de *La dicha agena* se dediquessin al art culinari, tinch per segur que no mirarian que 'ls talls siguessin sustanciosos, posant en cambi tots sos cinch sentits en las salsas, recreo del paladar.

Aquest sistema aplicat al género xich dona millors resultats qu' en las obras de major desarrollo y que tanquin un pensament fonamental. Per aixó en la seva última comedia, mentres la idea que han volgut desarrollar, ó siguin els efectes de la passió de l' enveja, apareix indecisa, obscura, encongida, sense relleu, quadros com el del cassino, que ompla tot l' acte primer, se destaquen de una manera peculiar, com un' obra xica entatxonada dintre de una de gran que no va enlloch.

Per lo demás continúan sent els autors xistosos que tothom coneix; pero que no sempre emplean els xistes ab la deguda expontaneitat. De un' hora lluny se veu que 'ls retallan de una llibreta que deuen tenir y 'ls enganxan ab goma en el diálech.

L' obra va ser ben rebuda, excitant sovint la hilaritat de aquella gran part del públich que ab poca cosa 'n té prou pera fers'hi un bon panxó de riure.

LICEO

Otello posat al Liceo s' hauria de titular *Yago*. En Verdi va donar una gran importancia á n' aquest personatge en la seva famosa partitura, y 'l barítono Menotti 'n fa una gran creació. És raro veure sobre las taulas un cantant tan bon actor. Sént el personatge, 'l caracteriza á la perfecció y ab el gesto y la mímica, al mateix temps que ab l' expressió de la veu, li dona un valor extraordinari.

Y no perque en Menotti posseheixi un órgan vocal privilegiat, que molts, pero moltíssims barítonos podríam citar qu' en aquest punt l' aventatjan: lo que no 's trobará de segur es quí sápigam fondre tan admirablement en l' interpretació de un personatge escénich sas

qualitats de cómic ab las de cantant. El *Credo* y 'l *racconto* del somni de Cassio ens guardarán de mentir: son dos pessas que en boca de 'n Menotti resultan dos joyas de una filigrana incomparable.

El tenor Cosentino, ab tot y fer gala de sas notas brillants y potents, no 'ns va acabar de convéncer. El barítono ab son art magistral li feya sombra.

La D' Arneiro se sostingué á bona altura ab sa veu de un timbre deliciós y sa notable escola. És una Desdémona que sempre 's veurá ab agrado y 's farà aplaudir ab justicia.

Molt bé 'ls demás intérpretes y molt ajustat el conjunt, deixant coneixer la má conciensuda del mestre Mascheroni.

NOVEDATS

Pietro Micca es un ball patriótic, genuinament italiá, ab el seu argument melodramátich que dona lloch á un bon número d' escenas mímicas claras y expressivas, y á una serie de ballables tan animats com vistosos.

Y quina música mes xaranguera! Las camas ballan ellas totas solas. Els italians ho fan aixís: una vegada tenen la paella pel mánech no fan mes que sacsejar la xanfayna.

Naturalment que ab tant moviment al públich no li queda temps de fastidiarse, y molt menos havent sigut presentada l' obra ab gran esplendidés en el decorat, pero sobre tot en el vestuari y l' atres.

L' empresa de Novetats ne sab molt de posar els espectacles: no hi plany res, ni en material ni en personal. Son cos de ball es numerós, y s' hi veu cada dona que 'ls ulls se n' hi van fins quan se tanquen.

No es extrany, donchs, que 'l públich afeccionat als planers de la vista, que tant abunda á Barcelona, se dongui cita al

teatro, assegurant á *Pietro Micca* ab tot y 'l seu carácter exótic, un número de representacions tan considerable com las que acaba de alcansar *El anillo mágico*.

CATALUNYA

El puñado de rosas... aquesta sí qu' es una obra de debó. L' Arniches y en Mas poden sentirse orgullosos de haverla creada: d' ells mes que del mestre Chapí, autor de la música, son els honors del éxit. Y cuydado que l' éxit aquesta vegada

ha sigut dels grossos; legítim, franch, indiscutible.

En el fondo de *El puñado de rosas* hi palpita un drama, perfectament encaixat dintre del ambient en que 's desarrolla, qu' es un *cortijo* de las serras andalusas. Tot en ell es natural y fonament sentit, pero en especial l' amor intens, plé de poesia rústega de un infelís treballador de la terra, en *Tarugo*, per la filla del masover, que s' ha valgut de aquell pobre xicot per despistar al seu pare, y aquell pobre minyó s' ho pren de serio y arriba al punt de fer lo que 'ls animals fréstechs quan están enamorats en defensa de sa parella.

Mes quan se convens de que ha sigut víctima de un' artimanya, 's limita á salvar l' honor de la dona á qui idolatra, y s' allunya resignat á pèrdrela emportantse'n el pom de rosas que per ella vá robar de un santuari, quan se creya estimat.

Vels'hi aquí un' obra, que si se 'n escribían moltes, ens reconciliaria ab el titulat género xich, que no per la seva extensió s' han de medir las obras, sino pel seu

MAL PESCADOR

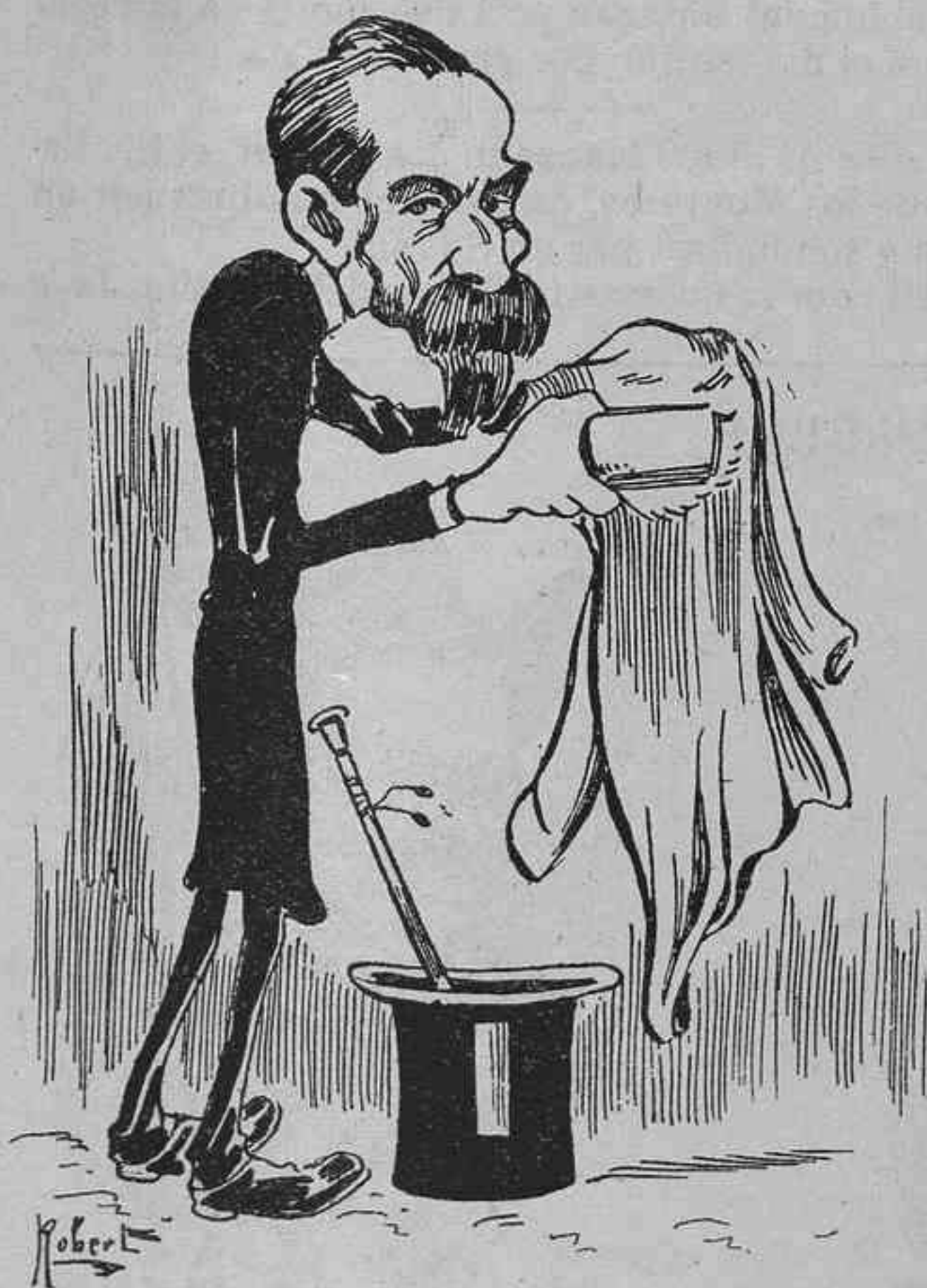
—¿Un' altra interinitat?... ¿Quatre días de peix, y prou? Decididament, trenco la canya.

L' AMO DEL AUCA

—Tant que deyan, tant que deyan, ja veuen com torno á calsarme las pantorrillas.

HOME PREVINGUT...

—Sento que 's parla molt de mí. Per lo que pugui ser, respallemos la casaca.

mérit. El de *El puñado de rosas* es de bona lley, tant per la inspiració que ha presidit á la seva creació, com per son admirable desarrollo, com finalment per l' intensitat del efecte que produheix. No duptém que Barcelona en massa anirá á olorar aquest xamós pom de rosas andalusas.

GRANVIA

Després de dos obras endavinadas, com *El olivar* y *La mazorca roja*, un fracás ja 's pot permetre. *Caramelos de verano* son d' aquells que si 's posan á la boca s' escupen sense acabarlos de xuclar. Son insípits. Creyem que prompte se 'n convencerá l' empresa á pesar del seu empenyo en sostenirlos en el cartell.

TÍVOLI—CIRCO EQUÈSTRE

Un nou debut: la de Mlle. Reine d' Esperance, qu' es realment una dona encantadora, ab totas las de la lley. ¡Qué 'n gastaría de vidres de gemelo, si ab el calor de la vista 's poguessin fondre!...

N. N. N.

¿HO DICH?

Gastament de geni, diuhen? no hi arriba: es un de tants que, com al ruch de la falla, els feu artistas l' etzar, mentiders que s' equivocan y 'ls escapa una vritat. Malehit átom de fósforo, foch follet que un sol instant, romps la foscó sempiterna d' aqueixos cervells negats.

POLÍTICHS DE NIT

—«El señor Silvela ha formado ministerio...» Veyám, veyám si tot aixó será en perjudici de las décimas de Nadal...

Migradeta, escanyolida
 una idea treu el nas
 y quatre amichs al conéixerla
 s' hi quedan boca badats;
 l' hi dona estatje un periódich
 que 's troba de mala edat
 y nostre home pert l' oremus,
 plora y riu com un infant
 y ab saltiróns d' alegria
 inconscients tal volta, cau
 dintre l' aixam incontable
 d' aquests advocats del art
 que lo dels altres critican
 y á tot arreu troban taps
 y mútuament s' aplaudeixen
 perque ningú mes ho fa
 y que may senyalan l' hora
 puig per ferse interessants
 diuhen, y fins ells s' ho creuhen,
 l' un, que sent debilitats
 per tot lo que put á fácil,
 l' altre, que cova ideals
 pellucats per sa videncia
 dos ó tres sigles avant,
 y creixen y 's multiplican
 ab tanta facilitat
 que fins á un hom l' entrebancan
 encare no dona un pas.

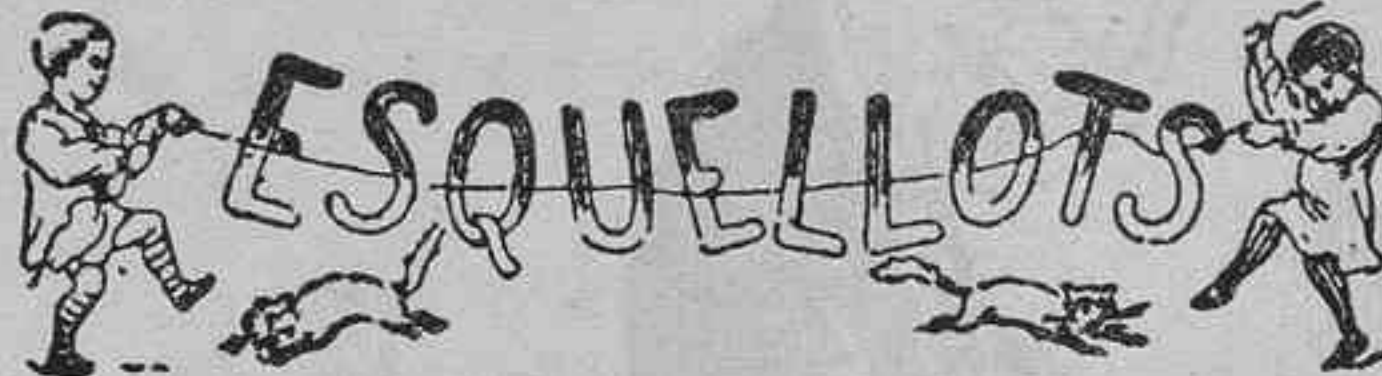
Oh gran Deu, quins alts designis
 sempre sumís he acatat
 sense cap ganas d' entendre'ls
 perque no 'm vull rompre 'l cap,
 perdoneume si 'm propasso;
 mes avuy sigueume franch:
 ¿no es cert que si consentireu
 entre altrás calamitats
 que á la humanitat assotan
 la plaga d' intellectuals,
 ho fereu per divertiushi?
 Y en els ratos desvagats
 sens detriment, per supuesto,
 de la empírea gravetat
 de qua d' ull tot mirantlos,
 ¿no rigeu per sota 'l nas?

Y ara ohiu dugas paraulas
 que ab el cor us vull parlar:
 Jo, pecador, me confesso
 de sé' un beneyt del cabás,
 mes dech dir per mon descárrech

que 'm tallo 'ls cabells arrán,
 que may he fumat ab pipa,
 que no m' embolico may,
 ni may á ningú he dit neula
 y que las feynas dels grans
 me las miro y després... callo
 per la por de fer xip, xap.

Que ja van faltant galledas
 per tants peus predestinats.

XIM

Encare faltan alguns días per entrar al hivern y ja s' han fet sentir uns frets espantosos. Per tot arreu hi ha hagut nevadas, geladas y fins ser humans enterament *frappés*... ¡Tant mateix la Sra. Mort té uns capritxos ben cruels servintse mantecados d' home!

El día de la Puríssima fou un día rúfol, negre, trist y gelat.

Vaig anar á felicitar una Conxa, y 'l seu marit qu' es un home de bon humor, va dirme:

—He determinat que la meva dona cambihi de nom. Ja no se 'n diu de Conxa.

—¿Y donchs com?

—Edredón. Ab els frets que 's deixan sentir aquests días una *Conxa* no escalfa prou.

El cambi de govern ha coincidit ab el cambi de temperatura!

¡Quánts fusionistas avuy están que bufan!

Pero lo més difícil de averiguar es si bufan de fret ó si bufan de rabia.

Probablement bufarán pels dos motius á la vegada ó com si diguessim: per partida doble.

A sustituir al Sr. Manzano ha vingut el Sr. Espinosa de los Monteros, un general nombrat per en Sagasta y renombrat per en Silvela.

Per ell com si no existís el torn dels partits. Ja 's

FIGURETAS DE PESSEBRE

El moreno de la Masía.

El pagés de La Perdiu.

El ninot dels Sots.

coneix ab aixó que procedeix de Palacio, ahont no hi ha partits sino enters.

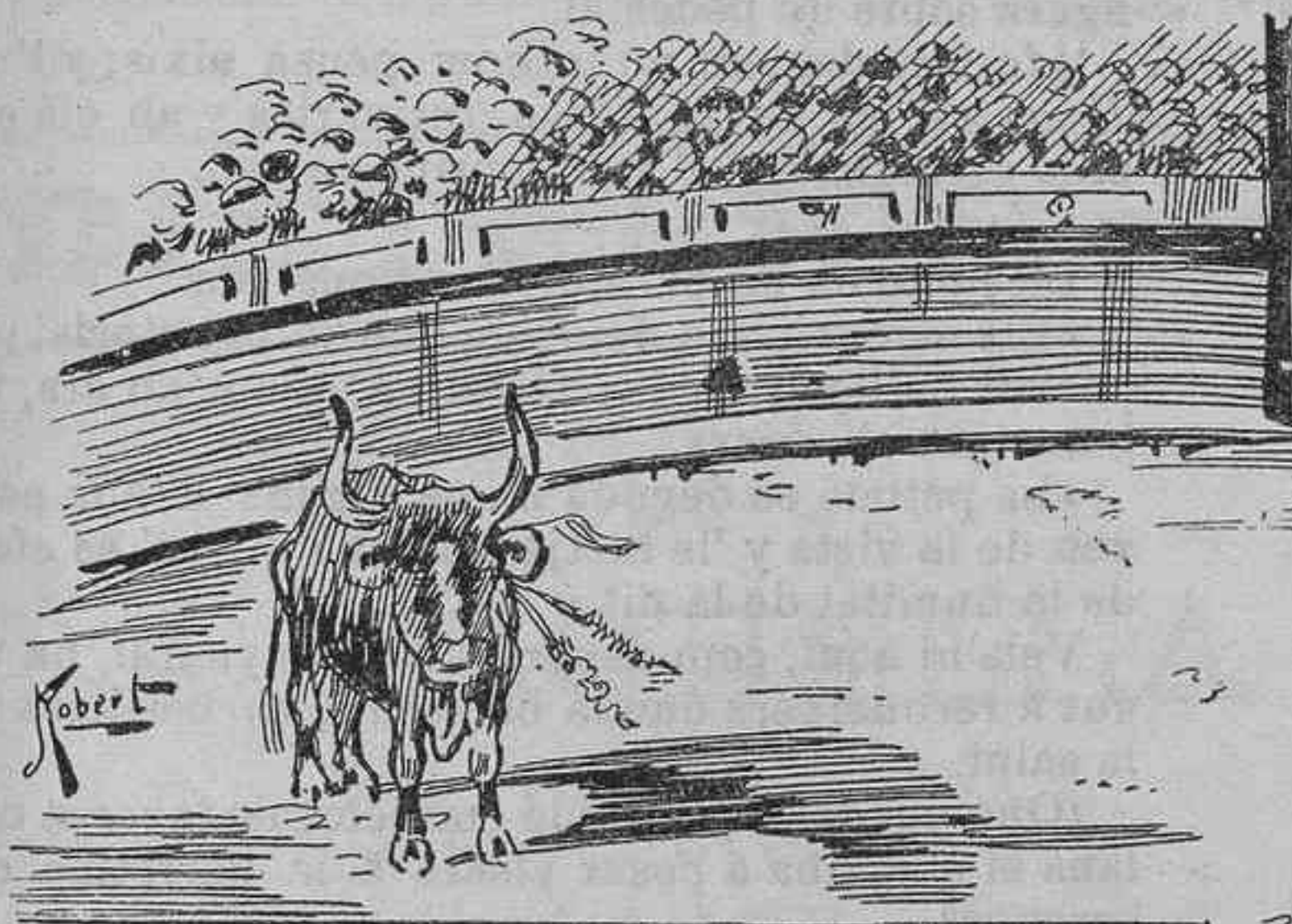
¡Espinosa! Vels'hi aquí un nom ben distint del de Manzano, que feya pensar ab las pomas. En cambi al dir Espinosa un sembla sentir una veu secreta que li diu:

—Cuidado á tocarlo... Mira que 't punxarás.

La Veu de Catalunya ha saludat l' adveniment del ministeri conservador ab un article titulat: *Govern nou.*

De la seva lectura 's deduheix que *La Perdiu* no 's fia gayre de 'n Silvela. Si 'l guayta pel finestral de la memoria li apareix un Silvela «negant en plé Parlament ab una tranquilitat d' home viciós las sevas promesas y fins els seus actes, burlantse de la noble bona fé, del gran patriotisme de aquell varó qu' en la seva hermosa ancianitat portá la més alta y genuína expressió del esperit de nostra Catalunya,

CORRIDAS AL MITJ DIA

donant nom y tracte de facciosos á aquells cinch presidents que duyan els poders de la patria catalana, ficant á la presó y tractant com á criminals á la flor dels industrials y comerciants de Barcelona...»

Fins aquí la part lletja.

Pero *La Perdiu* no dissimula que 'n veu un' altra de bonica, guayant sino pel finestral de la memoria per l' esclatxa de la ilusió.

La bonica es en Maura «potser l' únich qui té crédit al ensemps en el mon desacreditat de la política espanyola y en els excepcicismes de l' opinió; fill, al semblar, no descostat, de Mallorca, la bella germana de Catalunya, germana de parla y cada día més de cor y tot, esperit conreat y seré, fent extesa que, per ara, pot judicarse lleal d' aspiracions elevadas; ab en Sánchez Toca (el del nas llarch) ilustradíssim, ben intencionat, estudiós dels problemas grossos de la vida espanyola, que sapigué veure en part y ponderar el secret de forsa remeyera qu' enclou el Regionalisme...»

Aquí tenen á *La Perdiu* fent l' aleta ja que no á tots á una part dels ministres del nou govern.

Ara comprench que l' Hereu Pantorrilles tingui ja preparada la gabia paradora per lo que pugui ser. «En la sesión—diu un periódich—que ayer celebró la Junta directiva del Círculo Conservador, no se dió paz á la mano admitiendo socios y más so-

cios, con gran contento de *Pantorrilles* que espera volver á organizar sus huestes. Por cierto que como se consultase á la Junta si era compatible ser socio del Círculo Conservador con serlo de la *Lliga regionalista*, se contestó afirmativamente.»

Vels hi aquí clarament marcada la nova evolució de *La Perdiu*.

Res tindrà d' extrany que després del pacte de Lleyda s' efectuhi 'l pacte de Sardanyola.

Lo qu' es jo ja me la veig ajocada sobre 'l nas de 'n Sánchez Toca, mentres en Maura, el mallorquí no descostat, li anirá posant vessas al bech.

Que á n' aixó sols queda reduhit el regionalisme práctic dels perdigots.

Cada día agradan més els bonichs quadros que presenta 'l reputat artista señor Alarma en el seu *Diorama Animado*. La gent va trobant gust á n' aquella filigrana de detalls qu' expressan una diminuta realitat perfecta en cada una de las interesants escenas que s' hi reproduheixen.

No es extrany, perque lo verdaderament artístich s' imposa á tots els *morrongs* y á totas las *xavacanerías* mes ó menos cinematográficas. Además en aquests días rúfols ab que comensa l' hivern ¿quant millor no s' está en el confortable y elegant salonet del *Diorama*, que trepitjant fanguetas per aquests carrers intransitables?

—¡Que ezipere el bicho, zi quiere!... Antez de dezparcharlo he de tomar un bocao.

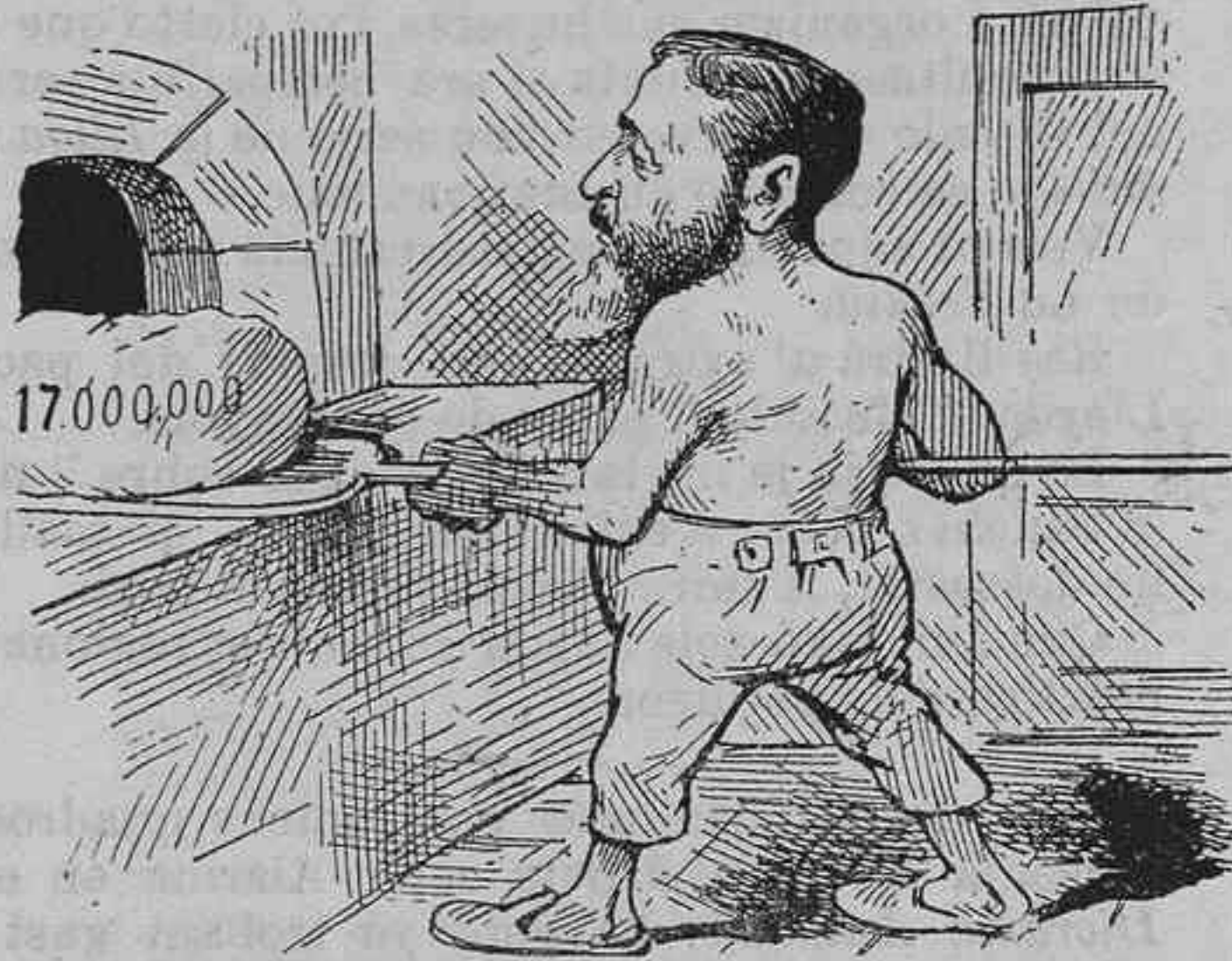
La *Sociedad artistico-literaria*, que te la seva residencia á Ca'n Parés, ha instalat en aquell local una bonica exposició de quadros firmats per en Román Ribera, en Modest Urgell, en Lluís Graner, en Joan Brull, en Joseph M.ª Tamburini, en Manuel Feliu D' Lemus, l' Aureli Tolosa, en J. Vilallonga y en J. Malagrida.

Es á dir: de casi tots els individuos que componen l' Associació.

Las obras expostas son una quarentena, y n' hi ha de molt hermosas.

De manera que 'n materia d' art la *Sociedad artistico-literaria* se pot ben dir que ha cantat las quaranta!

L' ARRENDAMENT DELS CONSUMS

—¿Que aixó no té cap ni peus?
¿Que 'l meu plan no pot aná?
Jo fico 'l pastel al forn.
veyám lo que 'n sortirà.

INCUBACIÓ ARTIFICIAL

—Bueno, portemlo á incubar; vull deixarte passar la teva; pero t' adverteixo que si es massa car no farém res. Mes enllá de tres pessetas, no las gasto.

Diumenje á la nova plassa de toros va haverhi dugas funcions: al dematí corrida de novillas navarras, y á la tarde adjudicació de galls d' indi y capsas de turrons per una res brava.

Fins ara 'l sorteig de aquests articles manducatoris se feya ab el bombo dels números y al crit de —Peleulo al pobre Peret.

Pero ara s' ha adoptat un nou procediment.

Se coloca una serie de ninots alrededor de la plassa: cada ninot representa un número. Tot desseguít s' etjega un toro, y 'ls ninots que fa caure son els números premiats.

¿Eh, quína idea més colossal, y sobre tot més espanyola?

Aixís, per medi de ninots y toros es com deurían efectuarse 'ls sorteigs de la Lotería nacional.

Ab las mans apoyadas sobre las caderas podríam llavors encararnos ab el mon civilisat y dir ab gallardía:

—¿Qué tal? ¿Progressém ó no progressém?

L' *Avi Brusi* está inconsolable en vista de que al acort pres per l' Ajuntament de contribuir ab una cantitat á la erecció de un monument á n' en Pi y Margall, hi han unit els seus vots els regidors monárquichs.

Segons l' *Avi Brusi*, tractantse del qui va ser President de la República espanyola tots els regidors monárquichs venían obligats á votar en contra.

No hi vol dir res que 'n Pi y Margall siga 'l barceloní més eminent del sigle XIX, pel seu talent y per las sevas virtuts públicas y privadas: no era dels de l' olla, y no 's pot tolerar que s' alsi la seva figura sobre un pedestal.

Afortunadament no tothom pensa aixís; y l' *Avi Brusi* ab las sevas ideas rutinarias y ab els seus odís escarransits s' está morint de vell.

Llegeixo en un periódich regionalista:

«Els serenos han demanat que se 'ls autorisi pera portar, en lloch de la barretina que usan ara, una barretina ab visera.

»La petició es deguda á que alguns d' ells pateixen de la vista y 'ls metjes els han dit qu' es efecte de la humitat de la nit.»

Vels'hi aquí, com després dels anys mil, ha vingut á reconeixers que la barretina es perillosa per la salut.

¿Qué quedará del noble emblema de la terra catalana si s' arriba á posar visera á la barretina dels serenos?

N' hi ha per perdre la serenitat.

Arriba per l' estació de Fransa, un pagés que feya alguns anys que no havia estat á Barcelona, y lo primer que veu es un tranvia eléctrich, dels molts que circulan per aquell passeig.

Se 'l mira plé d' estupefacció y exclama:

—Tofoy! Vet' aquí un *trench-via* que corra sense caballs y aixó que no fa baixada. Si ho entench que 'm pelin.

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*Ca-ta-ri-na*.
- 2.ª ID. 2.ª—*Hos-tal-rich*.
- 3.ª ANAGRAMA.—*Marit—Marti*.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*A cala sondmbula*.
- 5.ª CONVERSA.—*Tivoli*.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Per papers un notari*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Dijous que vé, día 18, sortirà lo popular

ALMANACH

DE

La Campana de Gracia

PERA L' ANY 1903

Un tomo d' unas 200 planas ab una cuberta á varias tintas y ab profusió de grabats

Preu 2 ralets

CHIRIGOTAS Y EPÍGRAMAS | EL ANTICRISTO | EL POBLE GRIS

FOR

DANIEL ORTIZ (Doys)

Ptas. 2

FOR

Federico Nietzsche

Ptas. 2

PER

SANTIAGO RUSIÑOL

Ptas. 5

DIETARIOS para 1903 Desde 1 á 4 pesetas

ALMANACH

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERA 1903

Un tomo plé de grabats

— Ptas. 1 —

SE VEN PER TOT ARREU

NARVAEZ

Segundo volumen de la 4.ª serie de

EPISODIOS NACIONALES

DE

B. Pérez Galdós

Ptas. 2

Cte Leon Tolstoï

AUX TRAVAILLEURS

Ptas. 1'60

L'humanité Nouvelle

REVUE INTERNATIONALE

Ptas. 3

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravíos, si no s remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

EL CRIT DE 'N SAMARANCH

—¡Electors, el cap viul ¡L' hora solemne de las tupinadas torna á acostarse!